

розвитку Державного бюро розслідувань, на яких ґрунтується організація й діяльність цього органу.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Нестерчук Лілія Петрівна.

Білько М. В.

студентка 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ ТА ФЕДЕРАЛЬНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У США: ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний етап судово-правової реформи характеризується суттєвими змінами у системі органів правопорядку, уточнення їх функцій та розмежування повноважень для найефективнішого здійснення завдань з розслідування злочинів, охорони прав і свобод людини, інтересів держави і суспільства. Зараз в Україні відбувається формування нових інституцій, серед яких — Державне Бюро розслідувань (далі — ДБР), тому дослідження питань, пов'язаних із нормативним регулюванням його подальшої діяльності, структурою та повноваженнями є надзвичайно актуальним. Крім того, для реформування правоохоронної системи позитивним є дослідження досвіду зарубіжних країн з цього питання, особливо тих, в яких давно функціонує аналог ДБР.

У США Федеральне бюро розслідувань (далі — ФБР) було утворено ще в 1908 році в якості спеціального розшукового підрозділу у складі федерального департаменту юстиції. Функції та повноваження ФБР змінювались відповідно до вимог суспільства. Так, на початку свого існування і до 1914 року ФБР здійснювало переважно поліцейське розслідування порушень антимонопольного законодавства, спрямованого на протидію торгівлі людьми. З 1934 року повноваження ФБР були розширені, з того часу ФБР почало займатись розслідуванням таких злочинів, як убивство чи напад на державного службовця; втеча з одного штату до іншого з метою уникнути пред'явлення обвинувачення; розбійні напади на банківські установи; порушення регламентації продажу та зберігання вогнепальної зброї тощо (Кор-

нієнко М. В. Протидія організований злочинності в країнах ЄС та США. — К., 2002. — С. 118).

В чинному законі України «Про державне бюро розслідувань» зазначено, що Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11. 2015 р. № 794-VIII. [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19/paran6#n6>).

Відповідно до ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України на ДБР покладається досудове розслідування злочинів, вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, Директором Національного антикорупційного бюро України, Генеральним прокурором, його першим заступником та заступником, керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, службовими особами Національного антикорупційного бюро України, (Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України від 08.03.2013 / № 9-10 /, стор. 474, стаття 88.) та іншими високопосадовцями. Крім того, слідчі органів ДБР здійснюють досудове розслідування злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

Цікавим є порівняння організаційної побудови ФБР у США та ДБР в Україні. Аналізуючи систему ДБР в Україні слід відмітити, що до її складу входять центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. У складі Державного бюро розслідувань діють слідчі, оперативні та інші підрозділи. Організаційну структуру Державного бюро розслідувань затверджує Директор Державного бюро розслідувань за погодженням із Кабінетом Міністрів України.

До системи ФБР у США входять такі структурні елементи: Штаб-квартира у м. Вашингтон (до якої входять 10 управлінь і 4 служби) а також регіональні управління (56 відділень на місцях у великих містах США та більше 400 агентств-резидентів у маленьких містах по всій країні). Крім того, ФБР має представництва у більше ніж 50 країнах світу. (Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. Т. 6. — С. 70).

Основу організаційно-штатної структури ФБР становлять 15 відділів: 1) Офіс з питань працевлаштування; 2) Офіс генерального юрисконсульта; 3) Офіси професійної дисципліни; 4) Офіс громадських відносин і зв'язків з Конгресами; 5) Відділ адміністративного обслуговування; 6) Відділ контртероризму; 7) Кримінальний слідчий відділ; 8) Інформаційний відділ кримінальної юстиції; 9) Фінансовий відділ; 10) Відділ інформаційних джерел; 11) Інспекційний відділ; 12) Сервісний слідчий відділ; 13) Лабораторний відділ; 14) Відділ національної безпеки; 15) Відділ підготовки. Важливим елементом системи ДБР є служби, які входять до її складу: Інформаційна служба кримінального правосуддя; Група реагування на критичні надзвичайні ситуації; Лабораторна служба; Академія; Служба технологій операцій; Служба управління документацією (FBI. Federal Bureau of Investigation. [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <https://www.fbi.gov/>).

Отже, можна зробити висновок, що система ФБР у США має більше структурних підрозділів порівняно з тим, що передбачено законом України «Про Державне Бюро розслідувань». Можна припустити, що це пов'язано із кількістю населення та розмірами країни, а також національними особливостями.

Є певні схожі риси у порядку призначення Директора ДБР і ФБР. Так, у США директoра ФБР призначає президент за згодою Конгресу. В Україні Директор Державного бюро розслідувань призначається на посаду Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до подання комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань. Строк повноважень Директора ФБР — 10 років, Директора ДБР — 5 років, проте можливим є обіймання цієї посади не більше ніж 2 роки поспіль (тобто 10 років загалом).

Проаналізувавши схожі та відмінні риси ФБР у США та ДБР в Україні, можна зазначити, що Федеральне бюро розслідувань є федеральною поліцейською структурою, яка відповідальна за забезпечення внутрішньої безпеки у державі — бюро виконує роль загальнонаціонального центра по боротьбі із злочинністю у США. Унікальною особливістю ФБР є поєднання функції контррозвідки, політичної поліції та кримінального розшуку. У цьому відношенні ФБР має особливий статус не тільки американських, але й світових спецслужб (Быков А. В. Конституционно — правовые особенности организации и функционирования полицейских органов США, имеющих право на проведение оперативно-розыскных мероприятий / А. В. Быков, Т. В. Кикоть-Глухоедова // Вестник Московского университета МВД России. — 2013. — № 8. С. 95-96). В той же час ДБР в Україні за своєю суттю стане центральним органом виконавчої влади, що буде роз-

слідувати злочини, вчинені найвищими посадовими фігурами нашої країни, ДБР буде брати участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, розробляти і затверджувати методику розслідування окремих видів злочинів, а також здійснювати інші повноваження, віднесені до його компетенції.

Можна зробити висновок, що між ФБР у США ДБР в Україні є багато спільних рис щодо організаційної побудови, правового статусу Директора та повноважень, однак, є також і відмінні риси, передусім, стосовно структурних елементів та підслідних їм злочинів. При утворенні такого органу, як ДБР в Україні, на нашу думку, можна було б врахувати позитивний досвід США, адже ця країна зарекомендувала себе як сильна держава, що здатна забезпечити як свою зовнішню, так і внутрішню безпеку, а також відома ефективною боротьбою із злочинами. Проте, повне копіювання чужої системи не буде ефективним для українських реалій, при утворенні ДБР слід враховувати як досвід інших країн, так і національні особливості.

***Науковий керівник:** доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Свида Олексій Георгійович**.*

Блохін Д. В.

студент 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

Українські реалії впродовж останньої декади демонструють, що проблеми з корупцією та боротьба з нею була й продовжує залишатися однією з головних проблем для держави та суспільства. Для боротьби з цим негативним явищем розробляються і вводяться система заходів, вдосконалюється нормативно-правова база, розвивається організаційний фундамент, а також створюються нові органи. Так, наприклад Національне антикорупційне бюро України було створено 14 жовтня 2014 року, коли Верховна Рада України ухвалила Закон № 1698-VII, в завдання якого входить розслідування корупційних справ, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави та становлять загрозу національній безпеці. Але вочевидь, що для ефективної протидії корупції підійшов